

Bussines Case pro investice do systému řízení IT

5. Výroční konference itSMF CZ

Návratnost nákladů do zlepšování systému řízení IT

Jiří Skála

10.11.2010

2 Terminologie pro účely této přednášky

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

- Bussines Case
  - Dokument obsahující minimálně:
    - Finanční i nefinanční přínosy investice v porovnání s velikostí investice
    - Obchodní důvody pro vynaložení investice
      - Jak bude z výstupů/dodávek, jež budou výsledkem investice, profitovat podnikový business
      - Popis hodnoty („*value*“), kterou podnik touto investicí získává
  - Dokument obvykle obsahuje ještě:
    - Analýzu rizik, matici SWOT, kritické faktory úspěchu
    - Alternativy řešení, stručný popis projektu, manažerské shrnutí a další...
- Investice
  - Přímé finanční náklady (jak provozní, tak kapitálové)
  - Ostatní náklady včetně lidské práce interních zaměstnanců

3 Terminologie pro účely této přednášky

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

- **Systém řízení IT**
  - De-facto synonymum pro ITSM (IT Service Management)
  - Organizovaná množina procesů (a ostatních činností), podpůrných nástrojů a lidí, jejímž posláním je zajistit trvalou dodávku IT služeb pro jejich odběratele, a to v takové kvalitě, kterou odběratelé potřebují.
- **ITSM projekt**
  - Projekt, jehož cílem je dosáhnout zlepšení systému řízení IT
  - ITSM projekt může mít například tyto výstupy:
    - Implementaci/změnu procesů, činností či organizačně-pracovních pravidel
    - Implementaci/update nástrojů k automatizaci či podpoře výše uvedeného
    - Vytvoření dokumentace, přípravu a provedení školení apod.
- **IT projekt**
  - Projekt, jehož cílem je implementace nových či upgrade stávajících IT služeb

4 Ideální finanční business case

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

- ? **Otázka:** Co musí obsahovat ideální finanční business case, na základě kterého by CEO a CFO neváhali se schválením investice?
- ! **Odpověď:** Vyčíslení finanční návratnosti investice, tj. informaci, kdy prokazatelné finanční přínosy převýší výši vynaložené investice.
- ? **Otázka:** Jaké mohou být prokazatelné finanční přínosy ITSM investice?
- ! **Odpověď:** V principu existují jen 2 možnosti:
  1. snížit celopodnikové náklady
  2. zvýšit celopodnikové výnosy.

5 Ideální finanční business case

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

- Co konkrétně znamená „snížení nákladů“ a „zvýšení výnosů“?
  1. Snížení nákladů v IT, např.:
    - Snížení FTE
    - Snížení plateb externím dodavatelům
  2. Snížení nákladů v non-IT, např.:
    - Snížení objemu přesčasové práce
    - Zvýšení produktivity zaměstnanců (stávajícího objemu produkce lze dosáhnout s menším počtem zaměstnanců)
  3. Zvýšení výnosů podniku, např.:
    - Zvýšení produktivity zaměstnanců (stávající zaměstnanci vyrobí více)
    - Zamezení ztrát z titulu odchodu nespokojených zákazníků
    - Získání nových zákazníků
- Klíčová otázka: „Jak změřit/prokázat, že těchto čísel bylo dosaženo právě tímto ITSM projektem?“
  - Business case musí obsahovat i postup změření dosažení přínosů

6 Prokazatelné finanční přínosy ITSM

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

Anketa mezi účastníky konference (dvě dichotomické otázky):

Kdo si myslí, že realizací ITSM projektů je možné dosáhnout prokazatelných finančních přínosů?

Kdo zná alespoň jeden ITSM projekt s prokazatelným finančním přínosem?

7 Prokazatelné finanční přínosy ITSM

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

- Dnes již téměř legendární je projekt ve společnosti Procter & Gamble z přelomu století,
  - viz např. výňatek z článku na www.computerworld.com z 1.10.2002: **„Procter & Gamble has saved about \$500 million across multiple departments since beginning to streamline processes with ITIL four years ago.“**
  - Na internetu lze najít mnoho článků a dokumentů k tomuto projektu (klíčová slova pro vyhledávač: *procter gamble itil*)
- Ukázka z dokumentu „Executive Briefing: The Benefits of ITIL“
http://www.best-management-practice.com/gempdf/ogc_executive_briefing_benefits_of_itil.pdf

8 Jak spočítat finanční přínosy ITSM?

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

- Samotný ITIL nabízí návod, např. v publikaci Service Support, Appendix E „*Example cost-benefit analysis for Service Management processes*“
  - Příklad: zkrácení Ø délky trvání incidentů o 1 minutu / 1 uživatele / 1 den = roční finanční přínos ve výši počet uživatelů * počet pracovních dní * hodinová sazba na 1 uživatele * 1/60 =
500*200*\$50*1/60=\$83,300
  - Hypotéza, že zvýšení produktivního času o 1 minutu na uživatele se nějak viditelně projeví ve výnosech firmy, je neudržitelná
  - Podobné je to u všech dalších příkladů uváděných v této příloze
- Závěr: tento návod je prakticky nepoužitelný

9 Jak spočítat finanční přínosy ITSM?

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

- Nicméně princip použitý v této publikaci má racionální základ:
  - Zkrácení doby trvání nebo počtu výpadků = zvýšení produktivity uživatelů
  - Zrychlení řešení incidentů, problémů, změn = snížení nákladů na podporu
  - Snížení chybovosti při implementaci releasů = zkrácení doby neplánovaných odstávek = zvýšení produktivity uživatelů
- Potíž je „pouze“ s finančním vyčíslením těchto přínosů
- Na dalších snímcích budeme hledat možnosti, jak takovéto finanční přínosy kvantifikovat

10 Možnosti finančního vyčíslení přínosů ITSM

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

1. Možnost = vyčíslit podnikové náklady na 1 hod. výpadku IT služeb
  - Zde velmi záleží na druhu obchodní činnosti.
  - Relativně dobře to lze vyčíslit v:
    - Průmyslovém podniku = výpadek výrobní linky
    - Obchodním podniku (retail nebo internetový obchod) = ztráta zákazníků
  - Relativně hůře to lze vyčíslit v:
    - Bankovníctví a pojišťovnictví
    - Státní správě
  - Samostatnou kategorií jsou provozy, kde „jde o život“ nebo kde výpadek či neplánovaná odstávka představují obrovské ztráty:
    - Letecký provoz, železnice, metro
    - Jaderné elektrárny, některé nemocniční provozy
    - Finanční clearingová centra, burzy, SWIFT apod.
  - ITSM projekt pak musí kvantifikovat cílové snížení výpadků IT služeb

11 Krok stranou: Dostupnost IT služeb vs. ITSM

Terminologie

Ideální BC

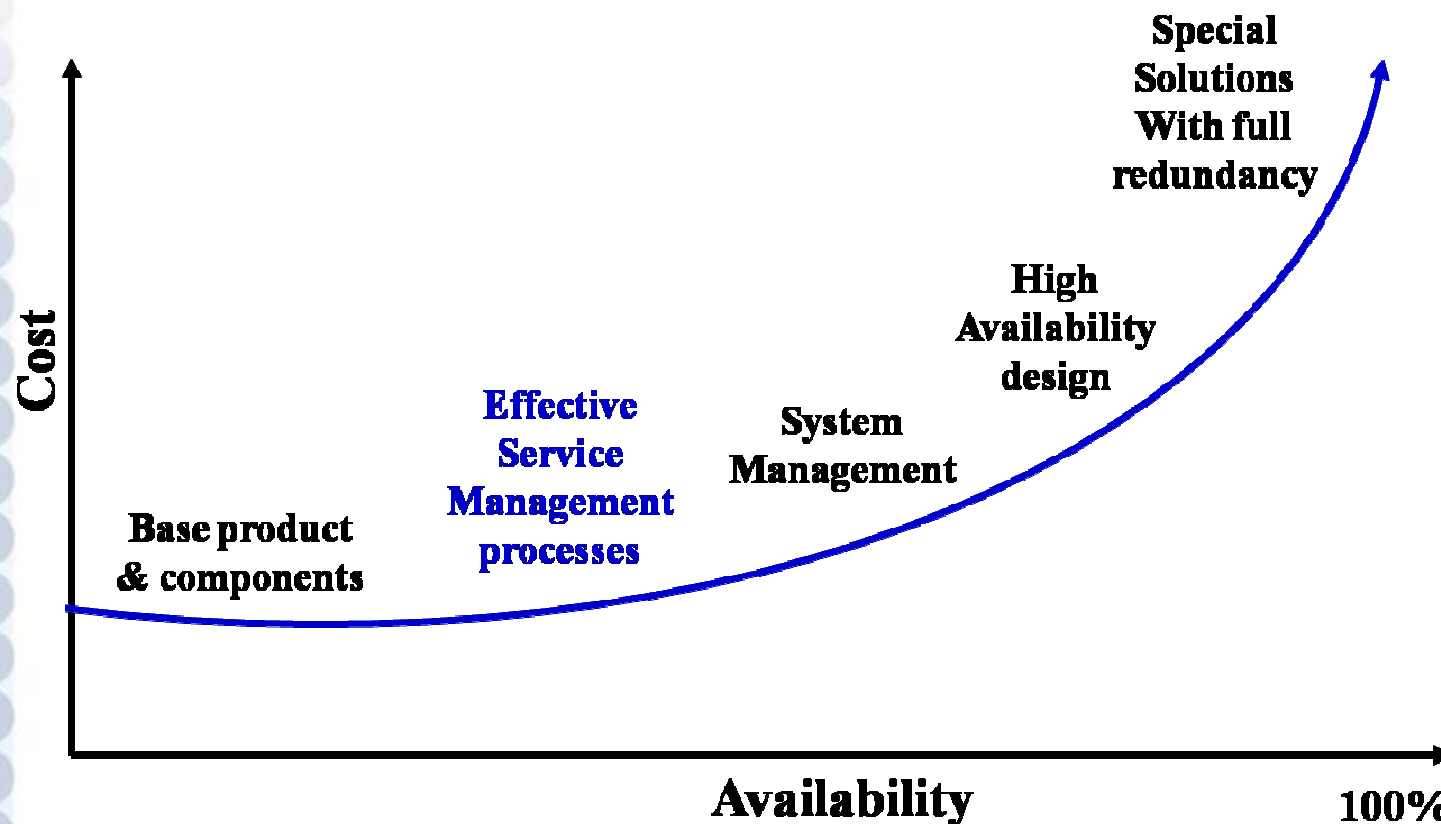
Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

- Jak spolu souvisí „dostupnost IT služeb“ a „ITSM“?
- Odpověď je v ITIL, v publikaci Service Delivery, diagram 8.6:

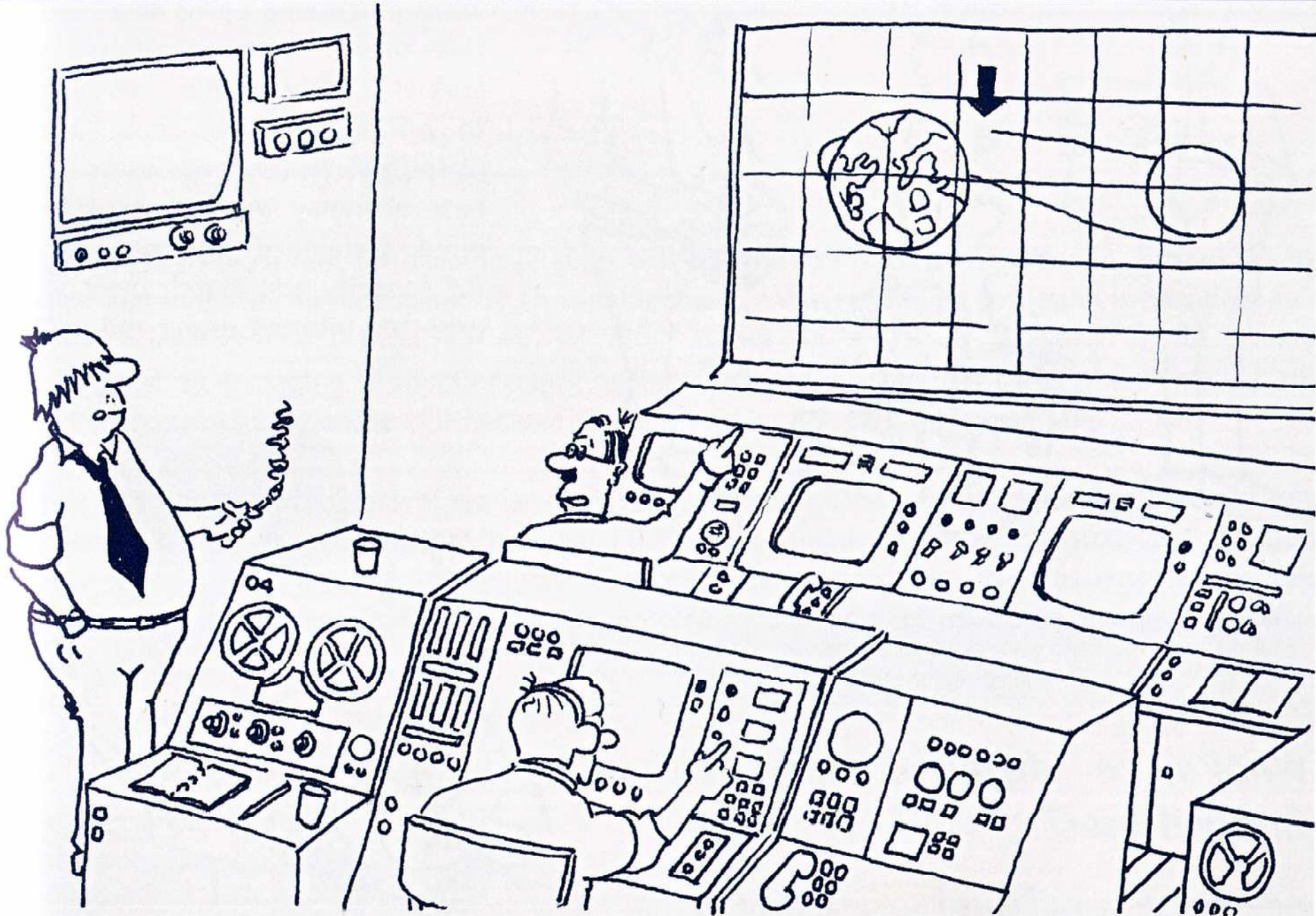

THE IT SERVICE MANAGEMENT FORUM CZECH REPUBLIC / www.itsmf.cz

itSMF Czech Republic
The IT Service Management Forum

Apollo 13 approaches the Earth's atmosphere at a trajectory that means it will bounce off into space, lost forever unless an emergency change is made to the navigational software...

I don't care who you are Commander... you'll still have to submit a Request for Change..."

13 Možnosti finančního vyčíslení přínosů ITSM

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

2. Možnost = vyjít z analýzy rizik

- Rizika lze ohodnotit finančně
- Lze pracovat s riziky, které ohrožují jakákoli IT aktiva, nejen HW a SW, ale i data, informace, know-how...
- Lze velmi dobře použít v bankovníctví a pojišťovnictví
- ITSM projekt má pak za cíl snižovat či eliminovat tato finančně ohodnocená rizika
- To se týká především procesů (v pořadí důležitosti):
  - IT Service Continuity Management
  - Change Management a Release Management
  - Configuration Management

14 Možnosti finančního vyčíslení přínosů ITSM

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

3. Možnost = vyčíslit úspory FTE na straně IT

- Úspory FTE = propouštění stávajících nebo snížení nábory nových lidí
- Náklady na FTE lze vyčíslit snadno
- ITSM projekt má pak za cíl něco zrychlit, zefektivnit, zkrátit = ušetřit potřebu vynaložené lidské práce
- Potíž je, že potřeba FTE po implementaci ITSM je často větší
  - Zejména pokud je třeba se začít věnovat oblastem, kterým jsme se dosud nevěnovali
  - Příklady: zavedení role Servisních manažerů, vytvoření Service Desku s dedikovanými operátory, obsazení rolí procesních manažerů atd.

15 Možnosti finančního vyčíslení přínosů ITSM

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

4. Možnost = vyčíslit další finanční úspory na straně IT

- Příklady: optimalizace smluv s externími dodavateli, optimalizace SW nástrojů pro podporu ITSM
  - Může se jednat o jakýkoli ITSM projekt, přičemž business case bude postaven tak, že primárním cílem je ušetřit za licence a/nebo za externí podporu
  - Vedlejším efektem pak bude zlepšení ITSM procesů a IT činností
  - Nelze použít tam, kde dosud žádná nástrojová podpora neexistuje nebo kde je v péči externích dodavatelů jen malá část infrastruktury.
- Další příklad: snížení nákladů IT projektů
  - Lze dobře použít u projektů implementace CMDB, vytvoření testovacího prostředí a procesů z oblasti Service Transition
  - Business case je pak postaven tak, že každý další rozvojový IT projekt bude o x% levnější, protože bude využívat tyto procesy, resp. prostředí.
  - Nelze použít tam, kde je IT vývoj z velké části nebo zcela v odpovědnosti externích dodavatelů

16 Další možnosti prosazení ITSM projektu

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

1. Status „strategického projektu“

- Příklad (úmyslně nikoliv z IT prostředí):
  - Obnova střechy výrobní haly = investice desítky mio Kč,
  - Tato investice nepřinese žádné zvýšení výroby, tzn. neexistuje finanční vyčíslení přínosů v podobě zvýšení produktivity či objemu výroby.
  - Když se tato investice nevyvalí, tak do haly začne zatékat, stroje budou zničeny a firma utrpí velké ztráty.
- Nutnost investic do systému řízení IT je podobná výše uvedenému
  - V průběhu let každý IT projekt i každý jednotlivý Request for Change zvýšil složitost ICT infrastruktury
  - Nyní je nejvyšší čas postavit nad tím novou střechu, jinak již nebude dále možné IT řídit a spravovat
- Sem patří i ITSM projekty za účelem získání certifikace ISO/IEC 20000

17 Další možnosti prosazení ITSM projektu

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

2. Využít některý standardní IT projekt

- IT projekt, který má dobrý finanční business case, je možné rozšířit o prvky ITSM, jež budou následně využívány i mimo výstupy tohoto IT projektu
- Několik příkladů:
  - vzdělávání IT specialistů v oblasti ITSM,
  - implementace centrálního Service Desku a procesů okolo něho, zejm. procesů řízení servisních požadavků a incidentů
  - vybudování konfigurační databáze a pro udržení její aktuálnosti i procesu řízení změnových požadavků
  - vybudování znalostní databáze a pro její rozvoj i procesu Problem Management
- Potíž je, že sponzor tohoto IT projektu se tomu obvykle brání (z pochopitelných důvodů)

18 Další možnosti prosazení ITSM projektu

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

3. Najít celopodnikovou bolest

- Identifikovat a popsat něco, co trápí všechny uživatele, nikoliv to, co trápí jen IT. ITSM projekt má pak za cíl tuto bolest odstranit.
- Protože v ITIL jednotlivé disciplíny navzájem souvisejí, lze použít argumentaci, že za účelem odstranění celopodnikové bolesti je třeba implementovat mnoho disciplín (viz též snímek #17)
- Příklad první:
  - Bolest: Uživatelé si stěžují na úroveň komunikace s IT a nejsou spokojeni s kvalitou IT služeb.
  - ITSM projekt: Service Desk + Incident Management + CMDB + Change Management + znalostní DB + Problem Management
- Příklad druhý:
  - Bolest: nedostatečné zajištění IT služeb proti globálnímu výpadku (za předpokladu, že top management si existenci tohoto rizika uvědomuje)
  - ITSM projekt: IT Service Continuity Management + CMDB + Change Management

19 Zásady pro sestavování business case

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

1. Neslibovat nerealistické přínosy, zejména finanční
  - Důvod: i v případě, kdy ITSM projekt dopadne v zásadě dobře, bude managementem hodnocen jako neúspěšný jen proto, že nebylo dosaženo slibovaných přínosů
  - Rovněž je třeba stanovit metodu (postup) změření dosažení přínosů
2. Zahrnout do business case kromě finančních přínosů i všechny nefinanční přínosy, a to čím více, tím lépe.
  - Viz např. jejich generický výčet v dokumentu „Executive Briefing: The Benefits of ITIL“ a rovněž další příspěvky této konference
  - I nefinanční přínos by měl být změřitelný, resp. mělo by být explicitně ověřitelné jeho dosažení
  - Je lepší realistický a dobře popsáný nefinanční přínos než nerealistický finanční přínos (viz též předchozí pravidlo)

20 Zásady pro sestavování business case

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

3. Správně zvolit věcný obsah a rozsah ITSM projektu:

- Jedna z mnoha aplikací Paretova pravidla: 80% všech existujících potíží a problémů je způsobeno pouze 20% všech existujících chyb a neefektivit
- Je tedy vhodné zaměřit projekt na řešení takových chyb, jejichž odstraněním dosáhneme nejviditelnějších přínosů
- Pro ITSM projekt, který s rozumnými náklady vyřeší velké množství potíží, se sestavuje business case snáze

21 Zásady pro sestavování business case

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

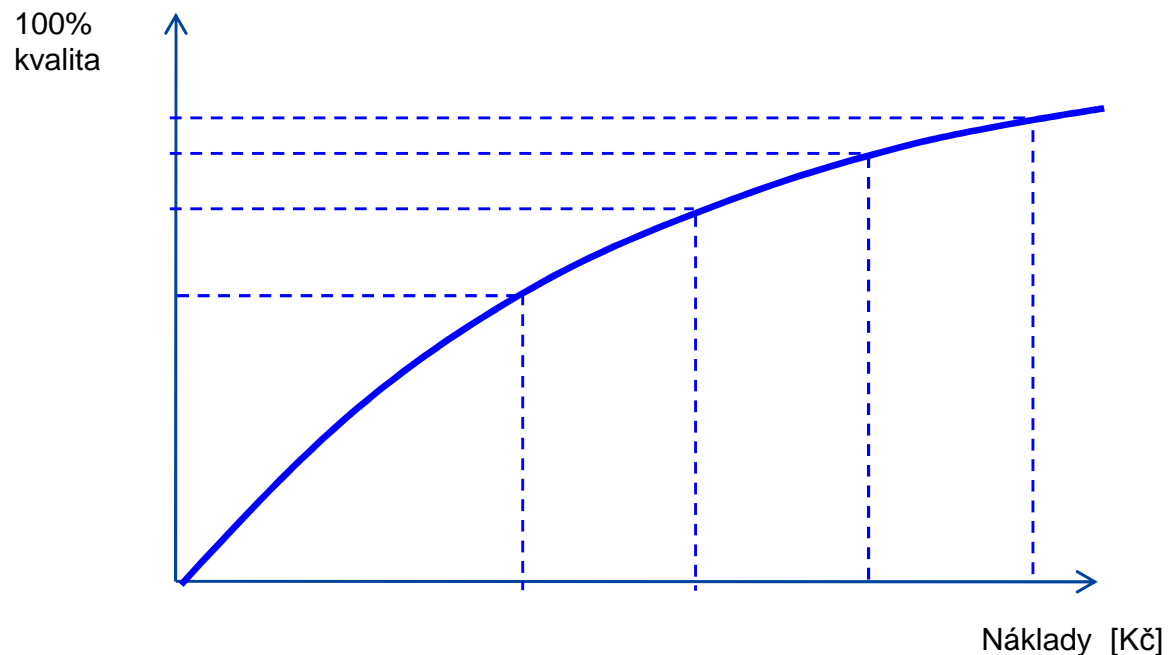
Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

4. Stanovit si realistickou cílovou hodnotu kvality výstupů

- Není vždy efektivní snažit se za všech okolností o dosažení nulové chybovosti nebo 100% úspěšnosti, tedy 100% kvality
- Business case na dosažení vysoké kvality nemusí být sestavitelný, resp. obhajitelný

22 Tři doporučení na závěr

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

1. Velkou propast nelze překročit několika malými krůčky
  - Pokud chceme dosáhnout velkých přínosů (viz čísla v úvodních snímcích této přednášky), musíme hodně investovat
  - Velký projekt přináší velké změny s celopodnikovým dopadem
  - Realizace velkého projektu přináší velká rizika, klade velké nároky na všechny zúčastněné subjekty
  - Pro velký projekt musí být v podniku příznivé politické klima, podpora managementu všech úrovní, a to jak v IT, tak v non-IT útvarech
  - Je mnohem snazší připravit a zrealizovat skromnější ITSM projekt, jenž bude rovněž mít obhajitelný business case, avšak je třeba počítat s tím, že jeho finanční přínosy budou malé či nezměřitelné.

23 Tři doporučení na závěr

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

2. Čím složitější je prosazení ITSM projektu, tím větší očekávání ze strany managementu a tím horší důsledky při neúspěchu
  - Pokud bude ITSM projekt neúspěšný, může to znamenat do budoucna zavřené dveře pro jakýkoli další ITSM projekt, i kdyby měl „nejkrásnější“ business case, protože management ztratí v tento druh projektů důvěru
  - Pak zbývá jen možnost „Využít některý standardní IT projekt“ (viz snímek #17)
  - Pokud prosazení ITSM projektu v podniku stále naráží na překážky ze strany top managementu, je lepší se rovnou vydat cestou využití některého standardního IT projektu (viz snímek #17)

24 Tři doporučení na závěr

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

3. Jedinou jistotou je trvalá změna

- Každý projekt se od začátku do konce nachází v prostředí, které v žádném případě není statické
- Business case projektu byl schválen a projekt byl spuštěn za podmínek, které se po nějaké době mohly změnit
  - Je tedy zapotřebí průběžně ověřovat, že cíle projektu mají pro stakeholdery stále smysl
  - Nezapomenout stakeholdery průběžně informovat o postupu projektu, včetně jejich vlastního zapojení do prosazování případných změn, které projekt přináší
  - Je třeba ověřovat, že projekt postupuje takovým směrem, který zaručí naplnění původního business case
  - Je třeba mít mechanismus (a rovněž odvahu), projekt včas zastavit, pokud je zřejmé, že původní business case již není možné naplnit

25 Děkuji za pozornost

Terminologie

Ideální BC

Finanční přínosy

Vyčíslení přínosů

Jiné metody

Zásady pro BC

Mgr. Jiří Skála
předseda finančního výboru
supervizor kanceláře

itSMF Czech Republic, o.s.
Vyskočilova 3/741
140 00 Praha 4

gsm: +420 725 760 435
e-mail: jiri.skala@itsmf.cz
web: www.itsmf.cz

Mgr. Jiří Skála
Business Development Manager

Telefónica O2 Czech Republic, a.s.
Za Brumlovkou 266/2
140 22 Praha 4 - Michle

gsm: +420 725 760 435
e-mail: skala.jiri@o2.com
web: www.o2.cz